

Ühest Virumaa külast, koolist ja rahvast

Mirjam Männik

toimetus@virumaateataja.ee

6. august oli Vinni vallas tegus päev, sest kõrvuti Tudu triatloni ja Kulina kooli kokkutulekuga peeti ka esimene Koeravere külapäev. Nimelt möödus 770 aastat küla esmamainimisest, samuti oli omal ajal Koeraveres tegutsenud algkoolil suuremat sorti juubel – 165 aastat asutamisest.

Selliste auväärsete aastapäevade märkimiseks püstitas külarahvas ka mälestuskivi.

Esimest korda leiab Koeravere küla äramainimist Taani hindamisraamatus aastal 1241, kandes sealses kirjapildis nime Goeraverae. Suuruse poolest kuulus Koeravere pigem väiksemate Virumaa külade hulka, kus oli siiski nime-
tarnimist vääriv asustus oma (arvatavasti) 8 taluga ehk umbes 40–60 elanikuga. Tänapäevases Koeraveres, mis nüüdseks on ühendatud Merikülaga, elab 1. jaanuari 2011. aasta seisuga 79 inimest.

Veelgi varasemast inimasustusest annavad märku muistsed esiisade matmis- ja pühapaigad, nagu kivikalme Tuuleveskimägi, maa-alune kalmis-

tu Kabelimägi ja Rego kultuskivi, mis nüüdseks on kõik arheoloogiamälestistele kilda arvatud. Suurematel huvilistel on võimalik neid veel praegugi üles leida ning uudistada, kus siis meie esivanemad “kirikus” käisid.

Esialgne küla tekkis tiigi kaldale, kuhu eluaseмед kerkisid võrdlemisi tihedalt üksteise kõrvale. Pärast seda aga, kui küla oli koguni kaks korda maani maha põlenud, otsustati oma kodud rohkem hajali ehitada, suuremate vahedega keskse külatee äärde.

Kool Koeraveres

Talurahvale veerimise ja lugemise õpetamist hakati Virumaal väärtustama juba 17. sajandi keskpaigus. Seaduslik alus talurahvakoolide asutamiseks tuli 1765. aastal Liivimaa kindralkuberner George Browne'i koolipatendi näol.

Koeravere kool on eelkõige olnud seotud Küti (Kurküll) mõisaga ning Viru-Jaakobi koguduse õpetaja Hirschelmanni aruandele toetudes võibki lugeda aastat 1846 Koeravere algkooli algusaastaks. Esialgu olevat lapsi õpetatud kõrtsi tagatoas, alles hiljem ehitati kooli tarbeks eraldi hoone.

1863. aastal ehitati Koeraveresse

esimene koolimaja, kus tegutses Inju-Meriküla vallakool. Väärrib mainimist, et just Koeraveres on oma kooliteed alustanud ka vennad Kristjan ja Paul Raud, tulevased tunnustatud kunstnikud.

Külarahvas muutuv asjas

Sinna, kus kunagi tegutses neljaklassiline Koeravere algkool – suleti 1970. aastal – paigutasidki praegused külaelanikud ühise ettevõtmisena mälestuskivi. Sest just koolimaja oli ja on külaelu keskuseks, ning tuleb öelda, et nii Eesti vabariigi kui Vilde kolhoosi ajal käis Koeraveres vilgas seltsielu. Nüüd elavad endises koolimajas uued asukad, kes õnneks ei ole lasknud kaunil kohal käest minna.

6. augustil 2011 toimunud esimese Koeravere külapäev oli paljudele ka suguvõsakokkutuleku eest. Näiteks 1880. aastal Küti valla aruandes kirjas olevast 317 meeshingest koguni 40 kandsid perekonnanime Willo. Ka Koeravere praegune elanikkond koosneb suuresti just Vilu nime kandjatest.

Külapäev ning mälestuskivi avamine olidki toredaks võimaluseks endistel elanikel oma kodupaika külastada.

Kivilt eemaldavad katte Liina Kreek ja Kaie Saar.

Erakogu

Paljud eakamad said vesta noorematele oma mälestusi Koeravere külast, teiste hulgas meenutas Miina Vilu oma lapsepõlve ja kooliteed. Ilme Post aga, kes suhestub Koeraverega Vilde kolhoosi kaudu, võttis ette vahva ajaloolise rännaku, rääkides, keda on külas kohatud. Sõna võttis ka endine Koeravere kooli õpilane Endla Kaasik, kes tänas kena

võimaluse eest taas oma kodupaika külastada.

Maie Männik pajatas kooli ajaloost asutamisest kuni sulgemiseni. Ta lisas, et tähtis on see koht, kus varem oli küla süda, tähistada mälestuskiviga. Liialt palju leidub Virumaal paiku, kus endise kooli asukohtagi on raske leida, hoonest rääkimata.